

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-041, назди Донишгоҳи техникий Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ, дар ҳайати раиси комиссия - д.и.ф-м, профессор Абдуллоев Сабур Фузайлович, аъзоён – д.и.т., дотсент Назаров Шамс Бароталиевич ва н.и.т., дотсент Гадоев Сафаралӣ Айниддинович, ки аз ҷониби шӯрои диссертатсионии 6D. KOA – 041 (протоколи №1-2 аз 6.06.2022) оид ба кори диссертатсионии Насрединава Парвина Мухридиновна дар мавзӯи “Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории саҳт”, барои дарёфти дараҷаи номзади илмҳои техникий аз рӯи ихтисосҳои 03.02.08 – Экология ва 02.00.03 – Химияи органикий, таъсис дода шудааст.

Комиссияи экспертии шӯрои диссертатсионӣ дар назди Донишгоҳи техникий Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ кори диссертатсионии Насрединава Парвина Мухридиновна дар мавзӯи “Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории саҳт” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникий аз рӯи ихтисосҳои 03.02.08 – Экология ва 02.00.03 – Химияи органикий баррасӣ намуда, хулосаи зеринро пешниҳод менамояд.

Кори диссертатсионии унвончӯ Насрединава Парвина Мухридиновна ба талаботи “Низомномаи тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ”, ки аз ҷониби КОА – и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад ва комиссияи экспертии шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-041 пешниҳоди диссертатсияи мазкурро барои Ҳимоя зарур мешуморад.

Диссертатсия дар мавзӯи “Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории саҳт” ба пуррагӣ ба талаботи ихтисосҳои 03.02.08 – Экология ва 02.00.03 – Химияи органикий мувофиқат мекунад.

Муҳимияти мавзӯ. Рушди саноат дар миқёси ҷаҳон талаботро ба энергиябарандаҳо зиёд намудааст. Истифодабарии аз ҳад зиёди сӯзишворӣ ва дигар омилҳои антропогенӣ сабабгори он гардидааст, ки вазъи экологӣ дар миқёси ҷаҳон тағйир ёбад. Айни замон яке аз чунин мушкилоти глобалӣ ин гармшавии иқлими сайёраи Замин мебошад, ки он беш аз ҳама ба зиёдшавии миқдори газҳои гулхонагӣ дар ҳавои атмосфераи вобаста мебошад.

Таҳқиқотҳои мутахассисони соҳавӣ муайян намудааст, ки сабаби асосии зиёдшавии газҳои гулхонагӣ дар атмосфера истифодаи аз ҳад зиёди энергиябарандаҳо мебошад.

Яке аз мушкилоти ҷойдошта дар ин самт рушди корхонаҳои гармию – барқдихӣ дар миқёси ҷаҳон мебошад, ки дар он ба ҳайси энергиябаранда ангишт истифода мегардад. Дурнамои истифодашавии захираҳои ангишт дар миқёси ҷаҳон аз он гувоҳӣ медиҳад, ки дар оянда истифодаи ангишт ҳамчун сӯзишворӣ, натавон ба зиёдшавии газҳои гулхонагӣ дар атмосфера мусоидат

менамояд, инчунин партовҳои сахт ва аэрозолии он ба вазъи экологӣ метавонад таъсири манфии худро расонад.

Аз ҳамин лиҳоз арзёбии экологии истифодашавии ангишт ҳамчун ашёи хом дар истеҳсолоти химиявӣ айни замон яке аз масъалаҳои муҳими илми экологияи муҳандисӣ ва химияи органикӣ ба ҳисоб меравад, ки он муҳимияти мавзуи диссертатсиониро инъикос менамояд.

Мақсади кор. Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” - и Ҷумҳурии Тоҷикистон дар истеҳсолоти химиявӣ, ба хусус барои ҳосил намудани сӯзишвориҳои алтернативӣ ва кислотаҳои гуминӣ, ҳадафи асосии кори диссертатсионии мазкур мебошад.

Вазифаҳои тадқиқот. Қиҳати тадқиқи ин мақсадҳо вазифаҳои зерин ба миён гузошта шудаанд:

- муайян намудани миқдори партовҳои сахт, газӣ ва аэрозоли ҳангоми истифодашавии захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвориҳои сахт;

- муайян намудани афзалиятҳои экологӣ ва омӯзиши ҷанбаҳои химиявӣ ва экологии технологияҳои коркардашуда;

- таҳқиқи геохимиявӣ ва геологии конҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” - и Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- омӯзиши нишондиҳандаҳои физикию химиявӣ ва ҳосияти энергиябарандагии ангишти конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” - и Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- идентификатсияи таркиби химиявии компонентҳои асосии таркиби химиявии намунаҳои ангиштҳои таҳқиқшаванда;

- коркарди технологияҳои муфиди истеҳсоли кислотаҳои гуминӣ дар асоси захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”;

- коркарди хати технологияи ҳосил намудани синтез – газ дар асоси захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”;

- ҷудокунии ва идентификатсияи кислотаҳои гуминии таркиби ангишти конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”

Навгониҳои илмӣ кор. Тавассути истифодаи методҳои геохимиявӣ ва геологияи муҳандисӣ ва бо иштироки мутахассисони соҳавӣ таснифоти геологии конҳои ангишти таҳқиқшаванда тақдир дода шуда, вазъи экологии минтақаҳои мазкур омӯхта шудааст. Дар баробари ин инчунин миқдори умумии партовҳои газӣ, аэрозоли ва сахт ҳангоми истифодашавии захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан” ҳамчун сӯзишворӣ муайян гардида, эҳтимолияти таъсири он ба вазъи экологӣ таъсир дода шудааст.

Бо истифода аз усулҳои химияи органикӣ, тариқаҳои таҳлили физикӣ химиявӣ компонентҳои асосӣ ва нишондиҳандаҳои физикию химиявии намунаҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”- и Ҷумҳурии Тоҷикистон нахустин маротиба омӯхта шудааст. Дар асоси намунаҳои ангишти таҳқиқшаванда усули нави ҳосил намудани кислотаҳои гуминӣ ва технологияи муфиди синтез – газ коркард гардида, афзалиятҳои экологии технологияҳои коркардгардида таҳқиқ гардидааст.

Аҳамияти илмӣ – амалии таҳқиқот. Натиҷаҳои таҳқиқи ҳисоби маводҳо дар реаксияи сӯзиши синтез – газ метавонад дар такмил додани назарияи вобастагии хориҷшавии газҳои гулхонагӣ ба массаи молекулавии онҳо замимагузорӣ намояд. Аҳамияти назариявии диссертатсияро бо он асоснок намудан мумкин аст, ки натиҷаҳои он метавонад дар такмил додани назарияи сохти молекулавии кислотаҳои гуминии таркиби ангиштҳо ва назарияи вобастагии таркиби химиявии наботот ба вазъи экологии маҳал метавонад саҳмгузорӣ намояд. Тоҷикистон дорои захираҳои фаровони ангишт мебошад. Аз ҳамин сабаб, ҳамагуна коркардҳои технологияи истеҳсоли мавод ва маҳсулот дар асоси захираҳои ангишти ватанӣ натавонанд аз ҷиҳати иқтисодӣ, инчунин аз нигоҳи экологӣ низ аҳамияти калони амалӣ дорад. Чунон ки маълум аст, аксари захираҳои ангишти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба гурӯҳи ангиштҳои миёнасифат ва пастсифат дохил мешаванд, ки истифодабарии онҳо ҳамчун сӯзишвории саҳт ба вазъи экологии маҳал ва минтақа таъсири манфии худро мерасонад. Дар амал татбиқ намудани технологияҳои коркардшуда метавонад дар рушди саноатикунонии кишвар ҳиссагузорӣ намуда, эҳтимолияти вайроншавии муҳити экологиро дар ҳолати истифодашавии ангишт ҳамчун сӯзишвории саҳт бартараф намояд. Коркардҳои методӣ ва методологӣ метавонанд дар таҳқиқотҳои ҳаммонанд мавриди баҳрабардории мутахассисони соҳаи химияи органикӣ гардид гардид.

Татбиқи натиҷаҳои тадқиқот. Натиҷаҳои асосии тадқиқоти диссертатсионӣ инҳо мебошанд:

1) таснифоти геологии захираҳои ангишти конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” – и Ҷумҳурии Тоҷикистон, мушкилоти экологӣ ва беҳатарии фаъолияти инсон ҳангоми иҷрои корҳои таҳқиқотӣ ва истеҳсоли;

2) арзёбии экологии истифодашавии ангишти кони “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории саҳт;

3) тавсифи таркиби химиявӣ ва нишондиҳандаҳои физикию химиявӣ ва энергиябарандагии намунаҳои ангишти конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”- Ҷумҳурии Тоҷикистон;

4) арзёбии экологӣ ва ҷанбаҳои физикию химиявии истифодашавии захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” дар ҳосил намудани маводҳо, кислотаҳои гуминӣ ва истеҳсоли сӯзишворихоии алтернативӣ.

Нуқтаҳои асосии диссертатсия, ки ба ҳимоя пешкаш гардидаанд:

1) тавассути истифодаи адабиёти соҳавӣ, рушди истихроҷ ва истифодашавии ангишт дар микёси ҷаҳон ва Ҷумҳурии Тоҷикистон, таъсири истифодаи ангишт ва дигар энергиябарандаҳо ба вазъи экологии сайёраи Замин маълумотҳои мушаххас пешниҳод гардидааст. Инчунин дар асоси таҳлили адабиёти соҳавӣ ва ҳисоботҳо мушкилоти саноати ангишти Тоҷикистон, аз ҷумла масъалаҳои ҳалталаби илмӣ дар конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор гирифтааст;

2) ҷузъиёти таҳлилҳои эксперименталии гузаронидашуда оид ба экстраксияи компонентҳои органикии таркиби ангиштҳои таҳқиқшаванда, ҷузъиёти таҳлил оид ба идентификатсияи таркиби химиявии ангиштҳои

таҳқиқшаванда, ва усулҳое, ки дар арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун ашёи хом дар истеҳсолот маълуманд, пешниҳод гардидааст;

3) аз натиҷаҳо оид ба арзёбии экологии истифодаи захираҳои ангишти “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”- и Ҷумҳурии Тоҷикистон дар истеҳсолот маълумот пешниҳод гардидааст. Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқ маълум карда шудааст, ки истифодаи захираҳои ангишти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар истеҳсолот натанҳо аҳамияти иқтисодӣ, инчунин аҳамияти экологӣ низ дорад. Натиҷаҳои бадастовардашуда тавассути истифодаи муосиртарин роҳҳои таҳлили физикию химиявӣ ва методҳои муҳандисии экологӣ таҳлил ва асоснок гардидааст.

Саҳми шахсии муаллиф аз таҳлили иттилооти адабиёт, вазифагузорӣ ва ҳалли вазифаҳои гузошташуда, ҷамъоварии объекти таҳқиқот, гузоштан ва иҷрои таҳлилҳои эксперименталӣ, таҳлили натиҷаҳои бадастовардашуда, навиштани мақолаҳо ва маърузаю фушурдаҳо, ҷамъбасти мазмуни асосӣ ва хулосаҳои рисола, иборат мебошад.

Интишорот. Вобаста ба натиҷаҳои тадқиқот 20 кор ба таъб расонида шудааст, аз ҷумла 9 мақола дар нашрияҳои тавсиякардаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 10 фишурдаю маърузаҳо ва 1 патенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расонида шудааст.

Комиссия тавсия медиҳад:

1. Ба сабаби он, ки диссертатсияи пешниҳодкардашуда ҷанбаҳои илмии ду ихтисос - 03.02.08 – экология ва 02.00.03 – химияи органикиро фаро мегирад, аз Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон хоҳиш карда шавад, ки барои Ҷимояи рисолаи номзадии Насрединова Парвина Мухридиновна дар мавзӯи “Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории сахт” Шӯрои яқдафъаина аз рӯи ихтисосҳои 03.02.08 – экология ва 02.00.03 – химияи органикӣ дар асоси шӯрои диссертатсионии 6D. КОА – 041 назди Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ иҷозат бидиҳанд.

2. Шӯрои яқдафъаина аз рӯи ихтисосҳои 03.02.08 – экология ва 02.00.03 – химияи органикӣ дар асоси шӯрои диссертатсионии 6D. КОА – 041 назди Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ дар ҳайати 11 нафар – раис, мувини раис, котиби илмии Шӯро, 4 аъзои шӯро оид ба сатмти илмии 03.02.08 – экология ва 4 мутахассисони даъватии самти илмии 02.00.03 – химияи органикӣ таъсис дода шавад.

3. Дар ҳайати шӯрои яқдафъаина аз шӯрои диссертатсионии 6D. КОА – 041 назди Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ ҳамчун мутахассисони самти илмии 03.02.08 – экология олимони зерин ваколатдор карда шаванд:

- Абдуллаев Сабури Фузайлович, доктори илмҳои физика-математика аз рӯи ихтисоси 03.02.08.04 – экология (соҳаи илмҳои техникӣ);

- Фазылов Али Раҳматжанович, доктори илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 03.02.08.04 – экология (соҳаи илмҳои техникӣ);
- Гадоев Сафаралӣ Айниддинович, номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 03.02.08.04 – экология (соҳаи илмҳои техникӣ);
- Саломзода Раҳмиддин номзади илмҳои техникӣ, аз рӯи ихтисоси 03.02.08.04 – экология (соҳаи илмҳои техникӣ)

4. Дар ҳайати шӯрои якдафъаина, ба сифати аъзои шӯро мутахассисони самти илмии 02.00.03 – химияи органикӣ, олимони зерин даъват карда шаванд:

- доктори илмҳои химия, профессори кафедраи химияи органикӣ биологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С.Айнӣ - Бандаев Сирочиддин Гадоевич,

- доктори илмҳои химия, дотсент, директори Институти илмию таҳқиқотии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - Рачабов Сирочиддин Икромович,

- номзади илмҳои химия, дотсент, декани факултети муҳандисӣ ва технологияҳои муосири истеҳсолии Донишгоҳи давлатии Данғара - Олимов Раҳмоналӣ Амоналиевич;

- номзади илмҳои химия, дотсент, мудирӣ кафедраи химияи органикӣ ва биологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ - Гулов Тоир Ёрович.

Комиссияи шӯрои диссертсионӣ пешниҳод менамояд, ки кори диссертсионии Насрединова Парвина Мухридиновна барои ҳимоя дар Шӯрои диссертсионии якдафъаина қабул карда шавад.

Раиси комиссия:

доктори илмҳои физика – математика,
профессор

Абдуллоев С.Ф.

Аъзоёни комиссия:

доктори илмҳои химия, дотсент
номзади илмҳои техникӣ, дотсент

Назаров Ш.Б.
Гадоев С.А.

Имзоҳо дуруст мебошанд: Котиби илмӣ шӯрои диссертсионии
6D.KOA – 041, н.и.т., дотсент

Тағоев С.А.

2022с

Имзои н.и.т., дотсент Тағоев С.А.- ро тасдиқ мекунам,
сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси ДТГ
ба номи акад. М.С. Осимӣ

Шарипова Д. А.

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шӯрои диссертатсионии якдафъаинаи 6D.КOA–041, назди Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ, дар ҳайати раиси комиссия - д.и.х., дотсент Раҷабов Сирочиддин Икромович, аъзоён – н.и.х., дотсент Гулов Тоир Ёрович ва н.и.т. Саломзода Раҳмиддин, ки аз ҷониби шӯрои диссертатсионии якдафъаинаи 6D. КOA – 041 (протоколи №1-1 аз 14.11.2022) оид ба кори диссертатсионии Насрединава Парвина Мухридиновна дар мавзӯи “Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории сахт”, барои дарёфти дараҷаи номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисосҳои 03.02.08 – экология ва 02.00.03 – химияи органикӣ, таъсис дода шудааст.

Комиссияи экспертии шӯрои диссертатсионии якдафъаинаи 6D. КOA – 041, дар назди Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ кори диссертатсионии Насрединава Парвина Мухридиновна дар мавзӯи “Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории сахт” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисосҳои 03.02.08 – экология ва 02.00.03 – химияи органикӣ дида баромада, хулосаи зеринро пешниҳод менамояд.

Кори диссертатсионии унвонҷӯ Насрединава Парвина Мухридиновна дар мавзӯи “Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории сахт” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисосҳои 03.02.08 – экология ва 02.00.03 – химияи органикӣ кори баанҷомрасидаи илмӣ буда аз ҷиҳати натиҷаҳои таҳқиқот, мазмун ва мундариҷа ба шиносномаи ихтисосҳои 03.02.08 – экология ва 02.00.03 – химияи органикӣ мувофиқат менамояд.

Диссертатсия, автореферати диссертатсия, интишороти доктараб ба талаботҳои “Низомномаи тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ”, ки аз ҷониби КOA – и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад ва комиссияи экспертии шӯрои диссертатсионии 6D.КOA-041 пешниҳоди диссертатсияи мазкурро барои Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Муҳимияти мавзӯ. Рушди саноат дар миқёси ҷаҳон талаботро ба энергиябарандаҳо зиёд намудааст. Истифодабарии аз ҳад зиёди сӯзишворихо ва дигар омилҳои антропогенӣ сабабгори он гардидааст, ки вазъи экологӣ дар миқёси ҷаҳон тағйир ёбад. Айни замон яке аз ҷунин мушкилоти глобалӣ ин

гармшавии иқлими сайёраи Замин мебошад, ки он беш аз ҳама ба зиёдшавии миқдори газҳои гулхонагӣ дар ҳавои атмосферӣ вобаста мебошад.

Таҳқиқотҳои мутахассисони соҳавӣ муайян намудааст, ки сабаби асосии зиёдшавии газҳои гулхонагӣ дар атмосфера истифодаи аз ҳад зиёди энергиябарандаҳо мебошад.

Яке аз мушкилоти ҷойдошта дар ин самт рушди корхонаҳои гармию – барқдихӣ дар миқёси ҷаҳон мебошад, ки дар он ба ҳайси энергиябаранда ангишт истифода мегардад. Дурнамои истифодашавии захираҳои ангишт дар миқёси ҷаҳон аз он гувоҳӣ медиҳад, ки дар оянда истифодаи ангишт ҳамчун сӯзишворӣ, натавон ба зиёдшавии газҳои гулхонагӣ дар атмосфера мусоидат менамояд, инчунин партовҳои саҳт ва аэрозолии он ба вазъи экологӣ метавонад таъсири манфии худро расонад.

Аз ҳамин лиҳоз арзёбии экологии истифодашавии ангишт ҳамчун ашёи хом дар истеҳсолоти химиявӣ айни замон яке аз масъалаҳои муҳими илми экологияи муҳандисӣ ва химияи органикӣ ба ҳисоб меравад, ки он муҳимияти мавзӯи диссертатсиониро инъикос менамояд.

Мақсади кор. Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” - и Ҷумҳурии Тоҷикистон дар истеҳсолоти химиявӣ, ба хусус барои ҳосил намудани сӯзишворихои алтернативӣ ва кислотаҳои гуминӣ, ҳадафи асосии кори диссертатсионии мазкур мебошад.

Вазифаҳои тадқиқот. Ҷиҳати татбиқи ин мақсадҳо вазифаҳои зерин ба миён гузошта шудаанд:

- муайян намудани миқдори партовҳои саҳт, газӣ ва аэрозоли ҷангоми истифодашавии захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории саҳт;

- муайян намудани афзалиятҳои экологӣ ва омӯзиши ҷанбаҳои химиявӣ ва экологии технологияҳои коркардашуда;

- таҳқиқи геохимиявӣ ва геологии конҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” - и Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- омӯзиши нишондиҳандаҳои физикию химиявӣ ва хосияти энергиябарандагии ангишти конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” - и Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- идентификатсияи таркиби химиявии компонентҳои асосии таркиби химиявии намунаҳои ангиштҳои таҳқиқшаванда;

- коркарди технологияҳои муфиди истеҳсоли кислотаҳои гуминӣ дар асоси захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”;

- коркарди хати технологияи ҳосил намудани синтез – газ дар асоси захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”;

- ҷудокунӣ ва идентификатсияи кислотаҳои гуминии таркиби ангишти конҳои “Ҳақимӣ” ва “Тошқутан (Шӯрхок)”

Навгонии илмии кор. Тавассути истифодаи методҳои геохимиявӣ ва геологияи муҳандисӣ ва бо иштироки мутахассисони соҳавӣ таснифоти геологияи конҳои ангишти таҳқиқшаванда такмил дода шуда, вазъи экологии минтақаҳои мазкур омӯхта шудааст. Дар баробари ин инчунин миқдори умумии партовҳои газӣ, аэрозолӣ ва саҳт ҳангоми истифодашавии захираҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқутан” ҳамчун сӯзишворӣ муайян гардида, эҳтимолияти таъсири он ба вазъи экологӣ тавсия дода шудааст.

Бо истифода аз усулҳои химияи органикӣ, тарихаҳои таҳлили физикию химиявӣ компонентҳои асосӣ ва нишондиҳандаҳои физикию химиявии намунаҳои ангишти “Ҳақимӣ” ва “Тошқутан (Шӯрхок)”-и Ҷумҳурии Тоҷикистон нахустин маротиба омӯхта шудааст. Дар асоси намунаҳои ангишти таҳқиқшаванда усули нави ҳосил намудани кислотаҳои гуминӣ ва технологияи муфиди синтез – газ коркард гардида, афзалиятҳои экологии технологияҳои коркардгардида таҳқиқ гардидааст.

Аҳамияти илмӣ – амалии таҳқиқот. Натиҷаҳои таҳқиқи ҳисоби маводҳо дар реаксияи сӯзиши синтез – газ метавонад дар такмил додани назарияи вобастагии хоричшавии газҳои гулхонагӣ ба массаи молекулавии онҳо замимагузорӣ намояд. Аҳамияти назариявии диссертатсияро бо он асоснок намудан мумкин аст, ки натиҷаҳои он метавонад дар такмил додани назарияи сохти молекулавии кислотаҳои гуминии таркиби ангиштҳо ва назарияи вобастагии таркиби химиявии наботот ба вазъи экологии маҳал метавонад саҳмгузорӣ намояд. Тоҷикистон дорои захираҳои фаровони ангишт мебошад. Аз ҳамин сабаб, ҳамагуна коркардҳои технологияи истеҳсоли мавод ва маҳсулот дар асоси захираҳои ангишти ватанӣ натавонанд аз ҷиҳати иқтисодӣ, инчунин аз нигоҳи экологӣ низ аҳамияти калони амалӣ дорад. Чунон ки маълум аст, аксари захираҳои ангишти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба гурӯҳи ангиштҳои миёнасифат ва пастсифат дохил мешаванд, ки истифодабарии онҳо ҳамчун сӯзишвории саҳт ба вазъи экологии маҳал ва минтақа таъсири манфии худро мерасонад. Дар амал татбиқ намудани технологияҳои коркардшуда метавонад дар рушди саноатикунонии кишвар ҳиссагузорӣ намуда, эҳтимолияти вайроншавии муҳити экологиро дар ҳолати истифодашавии ангишт ҳамчун сӯзишвории саҳт бартараф намояд. Коркардҳои методӣ ва методологӣ метавонанд дар таҳқиқотҳои ҳаммонанд мавриди баҳрабардории мутахассисони соҳаи химияи органикӣ гардид гардид.

Татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот. Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ инҳо осии таҳқиқоти диссертатсионӣ инҳо мебошанд:

1) таснифоти геологии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” – и Ҷумҳурии Тоҷикистон, мушкилоти экологӣ ва бехатарии фаъолияти инсон ҳангоми иҷрои корҳои таҳқиқотӣ ва истеҳсолӣ;

2) арзёбии экологии истифодашавии ангишти кони “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвории саҳт;

3) тавсифи таркиби химиявӣ ва нишондиҳандаҳои физикию химиявӣ ва энергиябарандагии намунаҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”- Ҷумҳурии Тоҷикистон;

4) арзёбии экологӣ ва ҷанбаҳои физикию химиявии истифодашавии захираҳои ангишти “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” дар ҳосил намудани маводҳо, кислотаҳои гуминӣ ва истеҳсоли сӯзишвории алтернативӣ.

Нуқтаҳои асосии диссертатсия, ки ба химоя пешкаш гардидаанд:

1) тавассути истифодаи адабиёти соҳавӣ, рушди истихроҷ ва истифодашавии ангишт дар миқёси ҷаҳон ва Ҷумҳурии Тоҷикистон, таъсири истифодаи ангишт ва дигар энергиябарандаҳо ба вазъи экологии сайёраи Замин маълумотҳои мушаххас пешниҳод гардидааст. Инчунин дар асоси таҳлили адабиёти соҳавӣ ва ҳисоботҳо мушкилоти саноати ангишти Тоҷикистон, аз ҷумла масъалаҳои ҳалталаби илмӣ дар конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор гирифтааст;

2) ҷузъиёти таҳлилҳои эксперименталии гузаронидашуда оид ба экстраксияи компонентҳои органикии таркиби ангиштҳои таҳқиқшаванда, ҷузъиёти таҳлил оид ба идентификатсияи таркиби химиявии ангиштҳои таҳқиқшаванда, ва усулҳои, ки дар арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун ашёи хом дар истеҳсолот маълуманд, пешниҳод гардидааст;

3) аз натиҷаҳо оид ба арзёбии экологии истифодаи захираҳои ангишти “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)”- и Ҷумҳурии Тоҷикистон дар истеҳсолот маълумот пешниҳод гардидааст. Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқ маълум карда шудааст, ки истифодаи захираҳои ангишти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар истеҳсолот натавонанд аҳамияти иқтисодӣ, инчунин аҳамияти экологӣ низ дорад. Натиҷаҳои бадастовардашуда тавассути истифодаи муосиртарин роҳҳои таҳлили физикию химиявӣ ва методҳои муҳандисии экологӣ таҳлил ва асоснок гардидааст.

Саҳми шахсии муаллиф аз таҳлили иттилооти адабиёт, вазифагузорӣ ва ҳалли вазифаҳои гузошташуда, ҷамъоварии объекти таҳқиқот, гузоштан ва иҷрои таҳлилҳои эксперименталӣ, таҳлили натиҷаҳои бадастовардашуда, навиштани мақолаҳо ва маърузаю фушурдаҳо, ҷамъбасти мазмунӣ асосӣ ва хулосаҳои рисола, иборат мебошад.

Интишорот. Вобаста ба натиҷаҳои тадқиқот 20 кор ба таъб расонида шудааст, аз ҷумла 9 мақола дар нашрияҳои тавсиякардаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 10 фишурдаю маърузаҳо ва 1 патенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расонида шудааст.

Комиссия тавсия медиҳад:

1. Кори диссертатсионии Насрединова Парвина Мухридиновна дар мавзӯи “Арзёбии экологии истифодашавии захираҳои ангишти конҳои “Ҳакимӣ” ва “Тошқӯтан (Шӯрхок)” ҳамчун сӯзишвориҳои саҳт” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникаӣ аз рӯи ихтисосҳои 03.02.08 – экология ва 02.00.03 – химияи органикӣ барои химоя дар назди шӯрои диссертатсионии яқдафъаинаи 6D.KOA – 041, назди Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ, ки бо фармони КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (№201/ҳя, аз 2 ноябри с. 2022) таъсис дода шудааст, қабул карда шавад.

2. Ба ҳайси муқарризони расмӣ аъзои Шӯрои яқдафъаина, доктори илмҳои химия, профессор, профессори кафедраи химияи органикӣ ва биологии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон - Бандаев Сирочиддин Гадоевич ва доктори илмҳои техника, профессор, профессори кафедраи химияи тадбиқии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - Рузиев Ҷура Раҳимназарович таъин карда шаванд.

3. Бинобар сабабе, ки дар самти илмии кори диссертатсионии докталаб Насрединова Парвина Мухридиновна ба мавзӯи таҳқиқоти Институти масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи АМИТ муҷовир аст, пешниҳод карда мешавад, ки ин институт ҳамчун муассисаи тақриздиханда таъин карда шавад.

Раиси комиссия:

доктори илмҳои химия, дотсент

Раҷабов С.И.

Аъзоёни комиссия:

номзади илмҳои химия, дотсент

Гулов Т.Ё

номзади илмҳои техникаӣ, дотсент

Саломзода Р.

Имзоҳои дотсент мекӯшанд: Котиби илмии шӯрои диссертатсионии 6D.KOA – 041 н.и.т., дотсент

Тағоев С.А.

2022с

Имзои н.и.т., дотсент Тағоев С.А.- ро тасдиқ мекунам,
сардори ШКваК МДТ ба номи акад. М.С. Осимӣ

Шарипова Д. А.

